

УДК [(657.05: 351.863)(048.83)] (043.3)

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

Гнилицька Л.В.

У статті обґрунтовано необхідність досліджень сутності ризиків підприємницької діяльності, що впливають на фінансовий стан підприємства, з метою відображення інформації про них в системі бухгалтерського обліку. Визначено пріоритети удосконалення облікових технологій управління ризиками, що забезпечать підвищення достовірності фінансової звітності підприємства та зроблять її більш привабливою для різних груп користувачів.

Постановка проблеми. Сучасні світові тенденції розвитку бухгалтерського обліку свідчать про наростаючу необхідність досліджень сутності ризику та оцінювання наслідків його впливу на показники діяльності підприємства. Зокрема, в Моделі всеохоплюючої звітності бізнесу, запропонованої Інститутом сергифікованих фінансових аналітиків Великобританії [1], серед основних резервів підвищення вартості бізнесу названо мінімізацію ризиків. При цьому розробники Моделі зазначають, що для управління ризиком слід використовувати інструменти бухгалтерського обліку. Це означає, що облікова система повинна забезпечити оцінку можливих наслідків ризиків (загроз) та сприяти розробці заходів для їх мінімізації.

Ще глибше до цього питання віднесли в Росії. В "Концепції розвитку бухгалтерського обліку та звітності в Російській Федерації на тривалу перспективу" [2] вказується, що стратегічні напрями реформування системи бухгалтерського обліку як основного інформаційного джерела задоволення інтересів різних груп користувачів, повинні пролягати в площині підтримки цілісності системи обліку та виявлення впливу ризиків на стабільність функціонування та розвитку підприємства. Таким чином, Концепція відзначає важливість системи бухгалтерського обліку як інструмента управління ризиками підприємства, а відтак наголошує на проведенні глибоких досліджень щодо визнання ризику як специфічного об'єкта бухгалтерського обліку.

Обґрунтування ролі бухгалтерського обліку як інструмента управління ризиками підприємницької діяльності потребує вирішення таких взаємопов'язаних завдань:

визнання ризику (фактів господарської діяльності, пов'язаних з ризиком) в системі бухгалтерського обліку;

оцінювання імовірності втрати економічних вигод окремими об'єктами бухгалтерського обліку під впливом дії ризику;

вибір методичного інструментарію управління ризиками, притаманного системі бухгалтерського обліку;

відображення на рахунках бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності інформації про підприємницькі ризики і наслідки їх впливу на показники діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розв'язанню зазначених завдань присвячені праці таких відомих вітчизняних та зарубіжних науковців як І. Вигівської [4], Є. Лапченко [15], Р. Костирко [17], Г. Савицької [16], Є. Олейнікова [14], А. Шевельова [7] та інших. Однак, ці дослідження носять переважно теоретичний характер та є досить складними для практичного застосування.

Тому, в умовах сьогодення процес управління ризиками здійснюється переважно менеджерами, висновки яких ґрунтуються лише на особистому досвіді та інтуїції, без відповідного обліково-аналітичного забезпечення. Як наслідок, лише в 2 % випадків ідентифікація ризику відбувається на основі облікових даних [3].

Метою написання даної етапі є обґрунтування необхідності удосконалення теоретико-методологічних основ бухгалтерського обліку з метою підвищення його інформативності при управлінні ризиками підприємницької діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вирішення поставленої проблеми потребує від сучасного бухгалтерського обліку системності щодо термінології, оцінки ймовірності проявів ризику та принципів його відображення в системі рахунків.

Відповідно до існуючого законодавства, підґрунтям визнання підприємницьких ризиків в системі бухгалтерського обліку виступає принцип обачності, який передбачає при відображенні наданої у звітності інформації запобігання завищенню оцінки активів та доходів чи заниженню оцінки витрат та зобов'язань підприємства, спричинених існуванням факторів невизначеності. Зокрема, вплив невизначеності має враховуватися підприємством при визнанні доходу, участі у спільній діяльності, знеціненні активів, створенні резервів майбутніх витрат та платежів, обліку фінансових інструментів, розкритті інформації про діяльність сегментів, пов'язаних сторін, а також про діяльність, що припиняється.

Однак, дослідження змісту національних стандартів бухгалтерського обліку, засвідчило ототожнення ризику з невизначеністю підприємницької діяльності, що, в свою чергу, створює проблему стосовно методології визнання ризику як об'єкта бухгалтерського обліку. Адже невизначеність це лише передумова ризику і ототожнювати її з ризиком можна лише за умо-

ви, що вона носить прогнозований (повторюваний) характер та має високий ступінь ймовірності настання, що дозволить оцінити (виміряти) рівень її впливу на показники діяльності підприємства.

Проблема ускладнюється ще й тим, що бухгалтерське законодавство не визнає ризик як об'єкт бухгалтерського обліку, а передбачає відображення в системі рахунків лише інформації про факти господарської діяльності, спричинені впливом ризику. Тому постає питання обґрунтування взаємозв'язку ризику та фактів господарської діяльності, викликаних його впливом.

Для вирішення цієї проблеми необхідно, перш за все, в системі бухгалтерського обліку всі ризики підприємницької діяльності розмежувати на ризик-причини та ризик-наслідки. Це дозволить встановити взаємозв'язок ризик-причини з умовним фактом господарської діяльності, а ризик-наслідку з дійсним (реальним) фактом господарської діяльності (рис. 1).

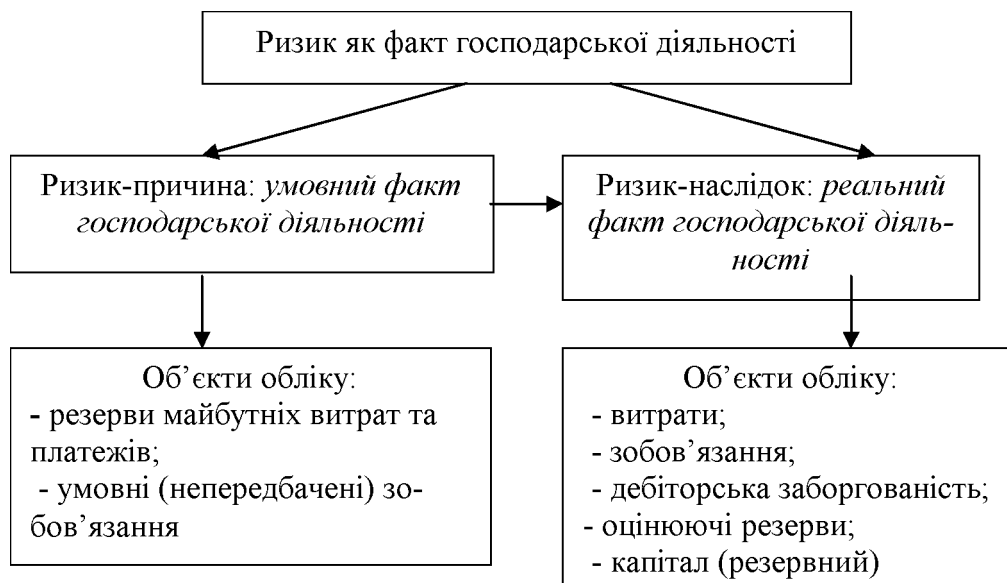

Рис. 1. Взаємозв'язок ризиків як фактів господарської діяльності з об'єктами бухгалтерського обліку

Потребує подальших досліджень також уточнення підходів до оцінювання ступеня імовірності втрати економічних вигод окремими об'єктами обліку під впливом дії ризику з метою відображення цих об'єктів в системі бухгалтерського обліку. Якщо стосовно оцінки впливу ризик-наслідку проблем не виникає, оскільки він характеризується госпо-

дарським фактом, що мав місце в минулому і призвів до втрати економічних вигод, то оцінити вплив ризику-причини досить складно. Це пов'язано з тим, що такий ризик асоціюють з подіями, які можуть відбутися/не відбутися в майбутньому з певним ступенем імовірності.

В українській обліковій практиці недостатньо уваги приділено цьому питанню, адже вітчизняні стандарти бухгалтерського обліку, визнаючи факт існування умовних подій, не надають реальних методик оцінювання втрати окремими об'єктами бухгалтерського обліку економічних вигод під впливом дії ризику (невизначеності).

В зв'язку з цим дослідницький ракурс слід зосередити на методах експертної оцінки, в основу яких покладено професійне бачення окремими експертами імовірності настання ризиків. Ці методи уможливають встановлення залежності між видами ризику-причини, що існують на підприємствах різних видів економічної діяльності та організаційно-правових форм господарювання та ступенем імовірності їх настання.

Аналіз літературних джерел з даного питання [4; 5; 6; 7] та особливостей господарської діяльності промислових підприємств (на яких проводилися дослідження), дозволив розробити узагальнюючу шкалу оцінювання імовірності настання наслідків ризику (таблиця. 1).

Таблиця 1

Шкала оцінювання (вимірювання) імовірних наслідків ризику (невизначеності) господарської діяльності підприємства

Ступінь імовірності наслідків ризику	Характер наслідків	Кількісна оцінка (%)
Дуже висока	Про наслідки майбутньої події можна стверджувати з достатньою впевненістю для підприємств будь-якого виду діяльності чи організаційно-правової форми	90-100
Висока	Наслідки майбутньої події залежать від специфічних особливостей окремих підприємств, але мають високу імовірність настання	50-89
Середня	Імовірність того, що майбутня подія здійсниться вища за мінімальну	10-49
Мала	Імовірність того, що майбутня подія здійсниться дуже мала і носить поодинокий характер	0-9

Використання зазначених підходів дозволяє переглянути технології визнання окремих об'єктів обліку та їх відображення в системі бухгалтерських рахунків. Зокрема, об'єктом бухгалтерського обліку з подальшим відображенням його в системі балансових рахунків та у фінансовій звітності підприємства слід визнавати ризик-наслідок та ризик-причину (умовний факт господарської діяльності), що має значну ступінь імовірності настання (50-100 %). Невизначеність, яку оцінити не можливо, а отже складно встановити вплив її наслідків на показники діяльності підприємства не слід вважати об'єктом бухгалтерського обліку, завищуючи при цьому значення показників умовних зобов'язань та створюючи для їх забезпечення резерви майбутніх платежів.

Це, в свою чергу, дасть можливість переглянути правила відображення непередбачених (умовних) зобов'язань в бухгалтерському обліку. Вважаємо, що такі зобов'язання слід відображати в балансі (зі створенням відповідних резервів забезпечення) не на момент їх ідентифікації (виникнення події, що призвела до утворення зобов'язання), а за умови високого ступеню імовірності відтоку активів, пов'язаних з їх погашенням. Непередбачені зобов'язання, що мають незначну ступінь імовірності прояву (10-50 %) доцільно відображати поза балансом для здійснення подальшого контролю за їх настанням. Якщо відсоток імовірності їх прояву збільшується, під такі зобов'язання слід формувати резерви наступних виплат та відображати їх в балансі. Непередбачені зобов'язання, що характеризуються мінімальною ймовірністю їх настання (0-10 %) вважати істинною невизначеністю, що не відображається в балансі.

Таким чином, з метою управління ризиками в системі бухгалтерського обліку повинні відображатися факти господарської діяльності здійснені в умовах невизначеності, що чинять суттєвий вплив на капітал підприємства, характеризуються своєю повторюваністю (передбачуваністю), а, отже, можуть бути достовірно оцінені чи виміряні.

Для вдосконалення управління ризиками підприємницької діяльності доцільно також переглянути можливості використання таких інструментів бухгалтерського обліку як оцінка та резервування.

Зокрема, при зарахуванні об'єктів обліку на баланс підприємства їх оцінювання здійснюється за первісною (історичною) вартістю. Разом з тим, під впливом дії ризику історична вартість значної частини активів (основних засобів, нематеріальних активів, запасів, дебіторської заборгованості, фінансових інвестицій) змінюється, що, своєю чергою, призводить до зміни вартості капіталу підприємства.

Для обґрунтування залежності між окремими об'єктами бухгалтерського обліку, що піддаються впливу ризику підприємницької діяльності та вартістю капіталу скористаємося інформацією, наданою в таблиці. 2.

Таблиця 2

Аналіз впливу ризику на вартісний вимір об'єктів бухгалтерського обліку

Об'єкти бухгалтерського обліку	Вплив ризику на формування інформації про об'єкти бухгалтерського обліку	Вплив на вартість капіталу підприємства
1	2	3
Запаси	<i>Ризик зміни вартості виробничих запасів.</i> Вплив ризику проявляється через методи подальшої оцінки. Результатом подальшої оцінки є зміна (зменшення) вартості запасів з віднесенням результату такої зміни до складу витрат іншої операційної діяльності. Також вплив ризику проявляється у разі вибору методу оцінки списання запасів, який не відповідає вимогам ринкового середовища	Зменшення капіталу шляхом зростання інших витрат операційної діяльності.
Грошові кошти	<i>Ризик платоспроможності.</i> Вплив ризику проявляється при зміні платоспроможності грошових коштів. <i>Валютний ризик.</i> Вплив ризику проявляється в зміні гривневої оцінки грошових коштів чи активів та зобов'язань, які будуть отримані або сплачені у фіксованій сумі грошових коштів під впливом зміни курсу іноземної валюти	Збільшення чи зменшення капіталу. Вплив на показники доходів та витрат іншої операційної та іншої діяльності
Основні засоби, нематеріальні активи	<i>Ризик зміни вартості основних засобів та нематеріальних активів.</i> Вплив ризику проявляється через методи подальшої оцінки (переоцінки) активів. Результатом переоцінки є коригування їх первісної вартості та суми нарахованого зносу	Зростання додаткового капіталу чи витрат звітного періоду.
Дебіторська заборгованість	<i>Кредитний ризик.</i> Вплив ризику проявляється у разі існування безнадійної та сумнівної дебіторської заборгованості у складі її первісної вартості, що не підтверджене резервом сумнівних боргів.	Зменшення капіталу шляхом зростання інших операційних витрат.

Продовження таблиці 2		
1	2	3
Фінансові інвестиції	<i>Ризик зміни вартості фінансових інвестицій.</i> Вплив ризику для фінансових інвестицій, проявляється при зміні їх поточної ринкової вартості. В даному випадку наслідки ризику можуть спонукати як до збільшення так і зменшення поточної вартості фінансових інвестицій і призводити до збільшення інших доходів та інших витрат підприємства.	Збільшення чи зменшення капіталу. Вплив на показники інших доходів та витрат.
Кредити та позики	<i>Відсотковий ризик.</i> Вплив ризику викликаний можливими змінами ставок за кредитами та позиками, а також необхідністю сплати додаткових сум при несвоєчасному чи неповному погашенні платежів за кредитами та позиками	Зменшення капіталу. Вплив на показник інших витрат операційної діяльності.
Кредиторська за боргова-ність	<i>Ризик процесу заготівлі.</i> Ризик полягає в тому, що у підприємства може з'явитися необхідність сплати штрафів, пені, неустойок у випадку несвоєчасного або неповного погашення зобов'язань перед постачальниками та іншими кредиторами	Зменшення капіталу. Вплив на показник інших витрат операційної діяльності.
Основні засоби, грошові кошти, запаси	<i>Майновий ризик.</i> Ризик полягає у зниженні вартості майна підприємства у зв'язку з крадіжки та нестачами, втратами, що перевищують норми природного убутку	Зменшення капіталу за рахунок зростання витрат операційної діяльності.
Готова продукція	<i>Виробничий ризик.</i> Ризик полягає у збільшенні собівартості готової продукції діяльності у зв'язку з не обґрунтованими перевитратами ресурсів.	Зменшення капіталу. Вплив на показник витрат виробництва
Витрати діяльності	<i>Комерційний ризик.</i> Ризик полягає у збільшенні витрат підприємства, пов'язаних із втрати від псування продукції на складах та під час транспортування, втратами від заміни неякісних товарів; сплатою штрафів, пені, неустойки за порушення умов господарських договорів	Зменшення капіталу. Вплив на показник витрат на збут

Закінчення, таблиці. 2

1	2	3
Витрати діяльності	<i>Ризик надзвичайної діяльності.</i> Ризик полягає у виникненні не прогнозованих ситуацій, що супроводжуються втратами активів підприємства, додатковими витратами на усунення наслідків надзвичайних ситуацій; витратами на відшкодування збитків нанесених навколишньому середовищу.	Зменшення капіталу. Вплив на показник інших витрат.

Для нівелювання впливу наслідків підприємницьких ризиків пов'язаних зі зміною первісної вартості об'єктів бухгалтерського обліку та з метою надання найбільш достовірної інформації користувачам фінансової звітності, підприємством можуть бути прийняті рішення про подальшу оцінку цих об'єктів за справедливою вартістю, що в свою чергу призводить до їх переоцінки, створення оцінюючих резервів, зменшення вартості з одночасним збільшенням витрат діяльності підприємства.

Головною особливістю справедливої вартості є те, що вона ґрунтується на "експертному оцінюванні і потребує професійного судження обізнаної у цьому питанні особи" [8, с. 76]. Під професійним судженням у сфері бухгалтерського обліку розуміють погляд або висновок професійного бухгалтера в умовах невизначеності на розкриття правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства [9; 10]. Таким чином обов'язки щодо правдивого відображення інформації про підприємство в умовах невизначеності зовнішнього середовища покладаються на бухгалтера. Така ноша для більшості вітчизняних бухгалтерів виявляється непосильною, адже вони не володіють ані достатніми знаннями з цього приводу, ані альтернативною інформацією, що уможливила б вибір найбільш оптимального варіанту дій.

Вважаємо, що професійне судження, пов'язане з обґрунтуванням справедливої вартості окремих об'єктів обліку з метою мінімізації впливу латентних ризиків на показники капіталу підприємства повинне ґрунтуватися на знаннях та досвіді таких фахівців як фінансових менеджерів, оцінювачів, аналітиків з питань фінансово-економічної безпеки. В зв'язку з цим слід погодитися з думкою Л. Шнейдмана, який зазначає, що "професійне судження - це думка, висновок професіонала (не обов'язково бухгалтера), що служить основою для прийняття рішення в умовах невизначеності" [11, с. 59].

Сфера застосування професійного судження стосовно облікової політики в частині впливу ризику на показники діяльності підприємства наведена в таблиці. 3.

Поряд з переоцінкою активів, для зниження впливу ризику на вартість капіталу підприємства та підвищення достовірності облікової інформації створюють резерви, що стосуються визнаних підприємницьких ризиків. При цьому резерви поділяють на оцінюючі та прогнозні

Таблиця 3

Сфера застосування професійного судження в обліковій політиці підприємства щодо управління ризиками підприємницької діяльності

Об'єкт професійного судження	Облікова політика
Необоротні активи	періодичність проведення переоцінки необоротних активів; встановлення справедливої вартості при переоцінці (крім випадків переоцінки основних засобів для приватизації та передачі в оренду державних майнових комплексів, що регламентуються нормами Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні»)
Запаси	- встановлення чистої вартості реалізації
Дебіторська заборгованість	методика обчислення резерву сумнівних боргів; розробка політики щодо періодизації дебіторської заборгованості
Резерви майбутніх витрат та платежів	оцінка імовірності відтоку ресурсів, що містять в собі економічні вигоди
Резервний капітал	визначення напрямів використання резервного капіталу; встановлення економічно обґрунтованого розміру резервного фонду грошових коштів
Умовні факти господарської діяльності	встановлення умовних фактів господарської діяльності; оцінка імовірності настання окремих непередбачених зобов'язань

За своєю економічною сутністю оцінюючі резерви виступають елементом оцінки. Формування оцінюючих резервів можливе у випадку встановленої ймовірності недоотримання очікуваних економічних вигод чи можливих втрат. При створенні оцінюючих резервів інформація про вартість активів розкривається в фінансовій звітності за мінусом вартості створених резервів. Яскравим представником таких резервів у вітчизняній обліковій практиці виступає резерв сумнівних боргів, який є одним із варі-

антів формування справедливої (поточної) вартості дебіторської заборгованості на дату складання звітності.

На відміну від оцінюючих, прогнозні резерви (резерви забезпечення майбутніх витрат та платежів, резервний капітал) не мають прямого зв'язку з вартісною оцінкою активів та зобов'язань. Однак, їх формування спричиняє зміну вартості капіталу підприємства, що проявляється за декількома напрямками:

- зменшує фінансовий результат діяльності у звітному періоді на суму відрахувань в резерв;

- урівноважує вплив витрат на фінансовий результат діяльності при існуванні значних коливань обсягів діяльності за періодами.

Прогнозні резерви являють собою своєрідну гарантію мінімізації ризику, пов'язаного з можливою втратою економічних вигод за певними напрямками діяльності підприємства: гарантійні виплати окремим категоріям працюючих в разі припинення діяльності підприємством, погашення податкових зобов'язань, виконання задекларованих гарантій перед покупцями чи іншими контрагентами, погашення наслідків форс-мажорних обставин, покриття збитків, викликаних впливом зовнішнього середовища тощо.

Створення зазначених резервів призводить до збільшення витрат звітного періоду чи зменшення нерозподіленого прибутку. Тому для їх відображення в системі бухгалтерського обліку необхідно виконання трьох взаємопов'язаних правил:

- у підприємства виникають суттєві зобов'язання (юридичні або ті, що витікають з практики його діяльності в результаті минулих подій);

- існує імовірність того, що врегулювання зобов'язань буде потребувати відтоку активів, що містять в собі економічні вигоди;

- сума зобов'язань може бути достовірно оцінена.

Створення резервів спричиняє пряме визнання впливу ризику, робить інформацію про них більш наочною та зрозумілою у використанні як внутрішніми так і зовнішніми користувачами. Відтак, з позицій ризик-менеджменту найбільший інтерес представляють два аспекти резервування:

- 1) обґрунтованість розміру резервів;

- 2) фактичне забезпечення створених резервів відповідними активами.

- 3) Перший напрям досліджень пов'язаний зі значними викривленнями облікової інформації, викликаними «творчим» прочитанням окремих стандартів бухгалтерського обліку, що, зазвичай, призводить до суб'єктивного впливу на вартість капіталу підприємства. Як засвідчують дослідження, проведені американськими вченими, 14,6% виявлених маніпуляцій в системі бухгалтерського обліку пов'язані саме з помилками при формуванні резервів сумнівних боргів [12].

Не краща ситуація і в Україні. За даними, оприлюдненими Державною службою статистики України, серед підприємств, які задекларували свої резерви сумнівних боргів в розмірах, що перевищували 40% їх загальних витрат за період з 2007-2010 роки були ДП НАЕК «Енергоатом»,

НАК «Нафтогаз України», ДК «Газ України» та ціла низка інших крупних компаній [13, с. 39]. Викликає великий сумнів, що фінансовий персонал цих підприємств абсолютно не володіє методиками управління дебіторською заборгованістю, допустивши такий значний відсоток неповернень платежів. Натомість вони використовують резервування як інструмент маніпуляцій прибутком підприємства, що є суттєвою інформаційною загрозою.

Подолання цієї проблеми вбачаємо у зміні внутрішньої політики до формування резервів сумнівних боргів. Бухгалтерський персонал при створенні цих резервів мусить перейти від формального виконання норм П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість" до чіткої взаємодії з не обліковими спеціалістами, які тим чи іншим чином впливають на стан розрахунків з дебіторами (менеджерів фінансового відділу, відділу збуту, аналітиків з питань фінансово-економічної безпеки). Акцент при формуванні майбутніх резервів неповернення дебіторської заборгованості повинен робитися не на пошук методик визначення відсотка сумнівності, а на зниження бази (фактично неповерненої дебіторської заборгованості) розрахунку цього відсотка.

Інший напрям досліджень пов'язаний з питаннями фактичного забезпечення створених резервів окремими видами активів. Ця проблема викликана, в першу чергу, довірою зовнішніх користувачів інформації до діяльності підприємства. Відображення в обліку резервів майбутніх витрат та платежів це лише намір підприємства нести відповідальність за певні ризики, в разі їх фактичного прояву. Разом з тим намір так і залишиться на рівні бажання, якщо у підприємства не буде в наявності вільних засобів здатних покрити наслідки ризику.

Відповідно до чинного законодавства у балансі українських підприємств не передбачено виділення активів у грошовій формі, які б характеризували наповнення створених резервів. Внаслідок цього резервний капітал за умови відсутності у підприємства наявних обігових коштів чи високоліквідних активів на момент покриття наслідків ризику з реального інструменту управління ними перетворюється лише в облікову категорію, що віртуально характеризує джерела утворення засобів підприємства.

З позицій управління ризиками підприємницької діяльності резерви повинні розглядатися двояко: з одного боку, як сума зарезервованих грошових коштів в активі балансу, а з іншого як джерело покриття окремих ризиків. Для резервування грошових коштів доцільно підтримати практику окремих підприємств стосовно відкриття в установах банків короткотермінових депозитних рахунків, на яких бронюються кошти для забезпечення своєчасного виконання вимог перед окремими групами акціонерів та кредиторів у разі прояву незапланованих ризиків. У цьому випадку відволікання з обороту певної частки обігових коштів буде виправдане ще й тим, що в разі відсутності потреби в погашенні наслідків ризику, ці кошти будуть приносити підприємству додатковий дохід.

Висновки з проведеного дослідження. Проведені дослідження дають можливість стверджувати, що бухгалтерський облік виступає надій-

ним інструментом управління підприємницькими ризиками, що підтверджується наступними результатами:

1. дослідження сучасних тенденцій розвитку бухгалтерського обліку засвідчило становлення нової концепції у розумінні облікової системи, орієнтованої на оцінювання ризику, адекватне відображення стану капіталу підприємства та всебічне задоволення інформаційних потреб різних груп користувачів;

2. бухгалтерський облік виступає найповнішим джерелом інформації про внутрішнє середовище та зовнішнє оточення підприємства, а відтак в системі рахунків бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності знаходять відображення події, пов'язані з ризиками та наслідками їх впливу;

3. облік володіє добре сформованим методичним інструментарієм стосовно нівелювання впливу наслідків прояву ризику на зміну вартості капіталу підприємства;

4. запропонований обліковий інструментарій управління ризиками підприємницької діяльності в частині оцінювання ступеню імовірності втрати економічних вигод окремими об'єктами бухгалтерського обліку під впливом дії ризику, визначення підходів до формування оцінюючих та прогнозних резервів, забезпечить підвищення інформативності обліку при управлінні ризиками, підсилить достовірність та прозорість фінансової звітності та дозволить її користувачам ідентифікувати безпечність стосунків з підприємством.

Література:

1. Competing with Information. A. Managers Guide to Creating Value with Information Content. Edited by Donald A. Marchand. John Wiley & Sons, 2000.

2. Концепция развития бухгалтерского учета и отчетности в Российской Федерации на среднесрочную перспективу утверждена Приказом Министерства финансов РФ от 01. 07. 2004 года № 180.

3. Анкета для дослідження організації та здійснення обліково-аналітичного забезпечення функціонування системи економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності. - Київ: УСПП, 2011. - 14 с.

4. Вигівська І.М. Бухгалтерський облік діяльності підприємств в умовах ризику: організація та методика: автореф. дис.. на здобуття наук, ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / І.М. Вигівська. - Житомир: ЖДТУ, 2010,- 21 с.

5. Екатеринославский Ю.Ю. Риски бизнеса (диагностика, профилактика, управление) / Ю.Ю. Екатеринославский, А.М. Медведева. - М.: Анкил, 2011.-280 с.

6. Положение по бухгалтерскому учету «Условные факты хозяйственной деятельности», утвержденное приказом Минфина России от 28.11.2001г. №96 н.

7. Шевелев А.Е. Риски в бухгалтерском учете: учебное пособие / А.Е. Шевелев, Е.В. Шевелева. - [2-е изд.]. - М.: КНОРУС, 2011. - 304 с.
8. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: [монографія] / С.Ф. Голов. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 522 с.
9. Николаева С.А. Профессиональное суждение в системе нормативного регулирования бухгалтерского учета / С.А. Николаева // Бухгалтерский учет. - 2000. - №12. - С.50-55.
10. Петрук О.М. Гармонізація національних систем бухгалтерського обліку: [монографія] / О.М. Петрук. - Житомир: ЖДТУ, 2005. - 420 с.
11. Шнейдман Л.З. Как пользоваться МСФО / Л.З. Шнейдман. - М.: Бухгалтерский учет, 2003. - 95 с.
12. 2003 Annual Review of Financial Reporting Matters. - Huron Consulting Group LLC, 2004. - 18 с.
13. Голов С. Креативный учет - угроза профессии и обществу / С. Голов // Бухгалтерский учет и аудит. - 2011. - №1. - С. 31-43.
14. 14. Риск-менеджмент: [учебное пособие]; под ред. Е.А. Оленникова. [2-е изд.]. - М.: КНОРУС, 2007. - 216 с.
15. Лапченко Е.Н. Теоретические предпосылки управления экономической безопасностью предприятия с применением риск-ориентированного подхода / Е.Н. Лапченко // Бухгалтерский учет и анализ. - 2009. - №2. - С. 37-41.
16. Савицкая Г.В. Анализ эффективности и рисков предпринимательской деятельности: методологические аспекты / Г.В. Савицкая. - М.: ИНФРА-М, 2008. - 272 с.
17. Костирко Р.О. Фінансовий аналіз: [навчальний посібник] / Р.О. Костирко. - Х.: Фактор, 2007. - 784 с.

Abstract

Gnilitska L. V.

Informatsiyne zabezpechennya rizikami pidpriemnitskoi' diyalnosti: oblikovy aspekt

The necessity of researches of essence of risks of entrepreneurial activity, which influence on the financial state of enterprise, is grounded in the article, with the purpose of reflection of information about them in the system of accounting. Priorities are certain of improvement of registration technologies of management risks which will provide the increase of authenticity of the financial reporting of enterprise and will do it more attractive for the different groups of users.